

Valtuustoaloite selvityksen tekemiseksi kaupungin käytännöstä ilmoittaa Lieksan Lehdessä

Kaupunginhallitus 03.10.2022 § 302
225/00.02.00.03/2022

Valmistelija

Elinvoimajohtaja

Avoin ja demokraattinen Lieksa -valtuustoryhmä on valtuuston kokouksessa 28.3.2022 § 26 jättänyt valtuustoaloitteen selvityksen tekemiseksi kaupungin käytännöstä ilmoittaa Lieksan Lehdessä:

”Lieksan kaupunki on usean vuoden ajan ilmoittanut säännöllisesti viikoittain Lieksan Lehdessä.

Avoin ja demokraattinen Lieksa -valtuustoryhmä esittää, että kaupunginvaltuustolle annetaan selvitys, jossa selvitetään:

1. Milloin sopimus Lieksan Lehden säännöllisestä ilmoitustilan ostamisesta on tehty sekä kuka sopimuksen on Lieksan kaupungin puolesta neuvotellut ja hyväksynyt.
2. Onko ilmoittaminen kilpailutettu ja onko asiassa järjestetty muille toimijoille mahdollisuutta antaa tarjous vastaavan palvelun tuottamisesta.
3. Millä tavoin hankinta- ja kilpailulainsäädäntö on otettu huomioon sopimusta tehtäessä.
4. Paljonko Lieksan Lehden ilmoituksiin on käytetty sopimusta edeltävinä vuosina ja sopimuksen voimassaolovuosina ja paljonko on Lieksan Lehden ilmoituksiin varattu rahaa tälle vuodelle.
5. Paljonko palstamillimetrejä on ostettu ja paljonko muodostuu palstamillimetrin hinnaksi kunakin vuonna.

Mikäli asiasta ei ole olemassa kirjallista päätöstä ja sopimusta, pyydetään selvityksessä kuitenkin vastaamaan kyseisiin kysymyksiin sekä sen lisäksi selvittämään, millä perusteilla näin laajaa ja merkittävää hankintaa ei ole hankinta- ja kilpailulainsäädännön mukaisesti valmisteltu, hankittu ja kirjattu.

Journalistinen sananvapaus on demokratian keskeinen kivijalka. Selvitystä pyydetään julkisesti annettavaksi sen arvioimiseksi, onko Lieksan kaupungin ja Lieksan Lehden välille syntynyt edellä mainituilla taloudellisilla järjestelyillä sellainen riippuvuussuhde, joka on avoimen tiedonvälityksen kannalta haitallinen ja siten kuntalaisten edun vastainen.”

Vastauksena kysymyksiin 1.-3. Lieksan kaupunki toteaa, ettei se ole kilpailuttanut Lieksan kaupungin ilmoitustilan ostamista paikallislehdestä. Kuntalain 108 §:n mukaan kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi julkaisemalla ne yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu, sekä tarpeen vaatiessa muulla kunnan päättämällä tavalla.

Lieksan kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 23.2.2015 päättänyt kunnallisten ilmoitusten julkaisemisesta vuosina 2015–2016 siten, että kaupungin lakimääräiset ilmoitukset julkaistaan ilmoitustaulun lisäksi Lieksan Lehdessä ja kaupungin www-sivuilla muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Päätöksessä on linjattu myös, että toimielimet ym. oikeutetaan ilmoitettavan asian niin vaatiessa julkaisemaan ilmoitus harkintansa mukaan myös muissa lehdissä. Jos ilmoitukset on julkaistava maakuntalehdissä, käytetään Pohjois-Karjalan maakunnassa ilmestyviä Karjalaista ja Viikko Pohjois-Karjalaa. Valtuusto on seuraavaa

valtuustokautta koskien päättänyt 28.8.2017 Lieksan Lehteä koskien, että kaupunginvaltuuston kokouskutsu julkaistaan kaupungin verkkosivujen lisäksi Lieksan Lehdessä. Kyseisessä päätöksessä ei ole enää erikseen mainittu muiden toimintojen osalta Lieksan Lehteä ilmoituskanavana. Nykyistä valtuustokautta koskeva päätös valtuuston kokouskutsun julkaisemisesta on päätetty kaupunginvaltuustossa 22.8.2022, missä sisältö on keskittynyt nimenomaan valtuuston kokouskutsusta ilmoittamiseen.

Lieksan kaupunki on epähuomiossa kilpailuttamatta tai hankintailmoitusta tekemättä jatkanut tavaksi muodostunutta Lieksan Lehden käyttämistä kaupungin ilmoitusten kanavana. Perusteena on ollut Lieksan Lehden peittoprosentti ja kokonaistavoitettavuus. Lieksan kaupungin näkökulmasta on tärkeää turvata viestinnällä se, että mahdollisimman moni kaupunkilainen saa tiedon kunnan asioista. Tiedon tulee levitä mahdollisimman suurelle osuudelle lieksalaisista, minkä vuoksi on ollut perusteltua käyttää paikallislehteä tiedon välitykseen muiden kaupungin kanavien lisäksi.

Lieksan Lehden kokonaistavoitettavuus Lieksassa vuonna 2022 on ollut yhteensä 13000, josta painetun lehden osuus 10000 ja digilehden 6000 (Kansallinen Mediatutkimus, tiedot 23.9.2022). Painetun lehden osalta Lieksan kuntalukijoiden osuus on 8148, Joensuun 284 ja muiden kuntien 1668. Lieksan Lehden peittoprosentti Lieksassa on 89,3. Karjalainen-lehden kuntalukijoiden määrä Lieksassa on 3553, peittoprosentin ollessa 38,9 %. Kuntakohtainen peittoprosentti lasketaan jakamalla kuntalukijat kunnan 15+ -väestöllä. Peittoluvut osoittavat, että Lieksan Lehti on kuntalaisten kannalta luetuin media, ja siten kaupungin ilmoituksilla on saatu turvattua kuntalaisten tiedon saantia. Lieksan Lehti on ainoa Lieksan alueella ilmestyvä laajalevikkoinen paikallislehti.

Pohjois-Karjalan hankintatoimen kanssa käydyssä keskustelun pohjalta voidaan todeta, että Lieksan kaupunki on toiminut samoin kuin suurin osa maakunnan kunnista. Ostoja oman kunnan alueen paikallislehdestä on tehty ilman hankintailmoitusta tai kilpailuttamista. Tämä on siis selkeästi yleinen käytäntö, mutta ei poista vastuuta siitä, että asia ei ole oikein hoidettu, ja nyt tulee hoitaa kuntoon. Lieksan kaupunki selvittää syksyn aikana, kilpailutetaanko ilmoitukset peittoprosentit huomioiden vai hoidetaanko asia suorahankintailmoituksella Hilmaan. Molemmat vaihtoehdot ovat mahdollisia kaupungin euromääräiset panostukset huomioiden.

Kysymysten kohdat 4.-5. koskivat kaupungin ilmoituskustannuksia ja palstamillimetrejä. Lieksan kaupungilla ei tilastoida vuosittaista koontia palstamillimetreistä, vaan ko. tiedot löytyvät yksittäisistä laskuista. Kaupunki pyysi Lieksan Lehdeltä palstamillimetritiedot koontina vuosittain. Mainontaa Lieksan Lehdessä on tehty seuraavasti palstamillimetreinä:

vuosi 2019	23383
vuosi 2020	32973
vuosi 2021	34592

Lieksan Lehden ilmoituskustannukset on koottu kustannuspaikoittain liitteenä olevaan taulukkoon. Kustannukset otettiin pidemmällä aikavälillä, ja euroja ilmoituksiin on kokonaisuutena käytetty (alv 0):

vuosi 2018	41609 €
vuosi 2019	31416 €
vuosi 2020	38674 €
vuosi 2021	48694 €

vuosi 2022 (16.8. saakka) 25299 €

Summat ovat vaihdelleet vuodesta riippuen noin 31000 eurosta 49000 euroon vuosittain. Vaihtelua selittää normaalistikin ilmoitusten tarve, mutta koronatilanne on vaikuttanut huomattavasti siihen, että koronatiedottaminen on lisääntynyt, ja vastaavasti taas esimerkiksi tapahtumatiedottaminen vähentynyt.

Vuoden 2021 huhtikuusta lähtien maksujen saaja on vaihtunut ollen ensin Pohjois-Karjalan Paikallislehdet ja sitten Puna-Musta Paikallismediat. Summissa voi siitä lähtien olla myös muiden Pohjois-Karjalan paikallislehtien kuin Lieksan Lehden ilmoitusmaksuja. Näitä ei ole laskukohtaisesti eroteltu luvuista.

Huomioitavaa palstamillimetrihinnan laskennassa kustannuksiin peilaten on se, että ostojen lisääntyminen vaikuttaa palstamillimetrihintoihin alentavasti, joten keskimääräisiä lukuja ei voi yksiselitteisesti näillä kahdella luvulla laskea. Kaupungilla on ollut korona-aikana mm. erillinen tiedotuslehti, joka jaettiin paikallislehden peittojakelun mukana. Samoin kuin kaupunkikonserni on osallistunut mm. teemanumeroihin, jotka osaltaan vaikuttavat keskiarvoihin.

Kaupunki toteaa, että sillä on ollut peittoprosenttiin ja kokonaistavoitettavuuteen liittyen perusteet keskittää kaupungin ilmoitukset paikallislehteen. Samalla tavalla toimitaan myös muissa vastaavissa kunnissa, jotta kuntalaiset saavat mahdollisimman laajasti välitettävän tiedon. Kilpailuttamatta tai hankintailmoituksen tekemättä jättäminen on tapahtunut epähuomiossa, ja asia korjataan kuntoon. Lieksan kaupungin eri tulosityksiköt määrittelevät itsenäisesti ilmoitustarpeen, ja toimittavat asiasta riippuen tiedot joko yhteiseen ilmoituskoontiin tai tekevät ilmoituksen itse. Jokainen tulosityksikkö talousarviota laatiessaan arvioi painatusten ja ilmoitusten osuuden vuosibudjetista. Näin ne hyväksytään normaalin talousarviokäsittelyn yhteydessä, ja niitä tarvittaessa tarkistetaan osavuosi- ja vuosiraporttien käsittelyissä. Kaupungin johto ei määrittele ilmoitusten vuosittaisten ostojen määrää, vaan ne budjetoidaan normaalisti käyttötalouden kuluiksi tulosityksiköissä.

Valtuustoaloitteessa on kysytty, onko kaupungin ja Lieksan Lehden välille syntynyt taloudellisilla järjestelyillä riippuvuussuhde, joka on avoimen tiedonvälityksen kannalta haitallinen ja siten kaupunkilaisten edun vastainen. Kaupungin mielestä kaupunkilaisten edun vastaista keskinäistä riippuvuussuhdetta ei ole muodostunut, sillä kaupunki ostaa ilmoituksia kunkin tulosityksikön tarpeen mukaan ilman vuosittaisia määrätavoitteita tai -sopimuksia. Lisäksi kaupunki tiedottaa Lieksan Lehteä muiden medioiden tavoin lehdistötiedottein kaupungin asioista. Kaikki tiedotteet lähtevät kaupungin mediajakelulistan mukaan liikkeelle, ja siinä on mukana sekä Pohjois-Karjalan että Pohjois-Savon medioita. Tarpeen ja aiheen mukaan listalle lisätään myös valtakunnan medioita. Mediat itse määrittelevät toimituksissa, mitä tiedotteita ja missä muodossa ne julkaisevat, eikä kaupunki voi sisältöihin vaikuttaa. Kaupunki toteaa, että paikallisten ilmoitusten julkaiseminen paikallislehdessä ja tiedonvälitys paikallisen median kautta turvaa nimenomaan kaupunkilaisten tiedonsaannin, mitä on pidettävä yhtenä kuntaviestinnän merkittävimpänä tavoitteena. Huomioiden mm. Lieksassa vallitsevan ikärakenteen, kaikkia kaupunkilaisia ei pystytä tavoittamaan ainoastaan verkkomedioiden kautta, mikä puoltaa printtinä ilmestyvän paikallislehden käyttämistä edelleen yhtenä viestivälineenä.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää esittää kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy edellä esitetyn vastaukseksi valtuustoaloitteeseen kaupungin käytännöstä ilmoittaa Lieksan Lehdessä.
Päätös	Kaupunginhallitus päätti esittää kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy edellä esitetyn vastaukseksi valtuustoaloitteeseen kaupungin käytännöstä ilmoittaa Lieksan Lehdessä.
Lisätietoja	Elinvoimajohtaja Susanna Saastamoinen, p. 040 1044 009, sähköposti susanna.saastamoinen(at)lieksa.fi